Ympäristöministeriön muistio ympäristövaliokunnalle

Ympäristöministeriö toimittaa valiokunnalle luvatusti lisäselvitystä puurakentamisen energiatehokkuusvaatimuksista ja maatalousrakennusten suunnittelutehtävien vaativuusluokista

1. Puurakentamisen energiatehokkuuden erityisiä säännöksiä

1.1.1. Massiivipuun paksuudet

Voimassa olevassa rakentamismääräyskokoelman osassa 1010/2017 Ympäristöministeriön asetus uuden rakennuksen energiatehokkuudesta massiivipuulle asetetaan muista materiaaleista poikkeavia kevyempiä vaatimuksia vertailuarvoille sekä E-luvulle. Osana uudistettua rakennusten energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpanoa asetusta uuden rakennuksen energiatehokkuudesta ehdotetaan muutettavaksi.

U- arvo lämmin tai jäähdytetty rakennus

Massiivipuuseinä, jonka keskimääräinen paksuus on vähintään 180 mm 0,40 W/(m 2 K); muilla materiaaleilla vaatimus on seinä 0,17 W/(m 2 K); => pienempi luku tarkoittaa seinän parempaa lämmönpitävyyttä.

U-arvo siirtokelpoinen tai puolilämmin rakennus

Massiivipuuseinä, jonka rakenteen keskimääräinen paksuus vähintään 180 mm 0,60 W/(m 2 K); muilla materiaaleilla vaatimus on seinä 0,26 W/(m 2 K); => pienempi luku tarkoittaa seinän parempaa lämmönpitävyyttä.

U-arvo loma-asumiseen suunniteltava pientalo, joka on tarkoitettu käytettäväksi vähintään neljä kuukautta vuodessa

Massiivipuuseinä, jonka rakenteen keskimääräinen paksuus vähintään 130 mm 0,80 W/(m 2 K); muilla materiaaleilla vaatimus on seinä 0,24 W/(m 2 K); => pienempi luku tarkoittaa seinän parempaa lämmönpitävyyttä.

Vertailuarvoja käytetään tasauslaskennassa, jolla määritetään rakennuksen lämmönpitävyys, osoittamaan määräysten vaatimustasoa. Myös vertailuarvoa huonommalla U-arvolla voidaan päästä määräysten vaatimustasoon, kun parannetaan rakennuksen muita ominaisuuksia. Esimerkiksi voidaan parantaa rakennuksen ilmanpitävyyttä, ilmanvaihdon lämmöntalteenoton vuosihyötysuhdetta vertailuarvoa paremmaksi, ikkunoiden ja ulko-ovien U-arvoa tai laittaa yläpohjaan enemmän eristettä.

Voimassa olevia vertailuarvovaatimuksia ei ole ehdotettu muutettavaksi massiivipuun keskimääräisen paksuuden tai U-arvon tai muunkaan ominaisuuden osalta.

1.1.2. Massiivipuurakennukselle on annettu helpotuksia myös E-lukuun liittyen

Massiivipuurakennuksessa voidaan E-luvun raja-arvot ylittää erillisessä pientalossa ja ketjutalon osana olevassa erillisessä pientalossa 20 prosentilla ja yli 150 neliömetrisessä 15 prosentilla. Rivitalossa ja

asuinkerrostalossa, toimistorakennuksessa, terveyskeskuksessa, majoitusliikerakennuksessa, hotellissa, asuntolassa, palvelutalossa, vanhainkodissa, hoitolaitoksessa, opetusrakennuksessa, päiväkodissa, liikuntahallissa (ei uima- ja jäähalli) sekä sairaalassa E-luvun raja-arvot voidaan ylittää 10 prosentilla. Matala E-luku tarkoittaa hyvää energiatehokkuutta, korkea E-luku tarkoittaa huonompaa energiatehokkuutta.

1.1.3. Voimassa olevia massiivipuulle annettuja helpotuksia ei ole ehdotettu muutettavaksi.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanoon liittyvä 10 prosentin rakennuksen energiantarpeen pienentäminen on tarkoitus hoitaa muuttamalla tasauslaskennan vaatimusta 10 prosenttia paremmaksi. Muutos on kohtuullinen eikä edellytä esimerkiksi massiivipuuseinien lisäeristämisvaatimusta, vaan kompensointi voidaan tehdä tavanomaisessa rakentamisessa muilla rakennusosilla, paremmalla ilmanpitävyydellä ja teknisillä ratkaisuilla.

2. Maatalousrakentaminen ja vaativuusluokat

2.1. MTK ry:n ehdotus

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry on esittänyt Eduskunnan ympäristövaliokunnalle kirjallisessa asiantuntijakuulemissa 26.5.2026 kantansa hallituksen esitykseen rakentamislain muuttamisesta (HE 83/2026), koskien rakentamislain 82 §:n rakentamisen suunnittelutehtävien vaativuusluokkia. MTK ry katsoo, että maatalousrakennusten suunnittelutehtävät tulisi kirjata lakiin omana erityisalanaan ja kuulua lähtökohtaisesti tavanomaiseen suunnittelutehtävään. MTK ry on esittänyt lisäyksen nyt ehdotettuun rakentamislain 82 §:n alla olevan mukaisesti (lihavointi):

> *”Luonnos lakimuotoiseksi muutosesitykseksi RaKL 82§*
>
> *Rakentamisen suunnittelutehtävät kuuluvat vaativuusluokkiin, jotka ovat erittäin vaativa, vaativa, tavanomainen ja vähäinen. Samassa rakentamishankkeessa voi olla eri vaativuusluokkiin kuuluvia suunnittelutehtäviä. Vaativuusluokka määräytyy suunnittelutehtävän arkkitehtonisten, toiminnallisten ja teknisten vaatimusten, rakennuksen ja tilojen käyttötarkoituksen, rakennuksen terveellisyyteen ja energiatehokkuuteen liittyvien sekä rakennusfysikaalisten ominaisuuksien, rakennuksen koon, rakennussuojelun sekä kuormitusten ja palokuormien, suunnittelu-, laskenta- ja mitoitusmenetelmien, kantavien rakenteiden vaativuuden ja ympäristöstä ja rakennuspaikasta sekä rakennusmateriaalien elinkaaresta ja hiilijalanjäljestä aiheutuvien vaatimusten perusteella. Suunnittelutehtävän vaativuusluokka voi olla poikkeuksellisen vaativa, jos jokin edellä tarkoitetuista vaatimuksista tai ominaisuuksista on poikkeuksellinen.* ***Vaativuusluokan tulee kuitenkin ottaa huomioon rakennusten käyttötarkoitus, koko, tekniset ratkaisut, vakiintuneet suunnitteluperiaatteet ja hankkeeseen liittyvät turvallisuusvaatimukset.*** *Suunnittelijan koulutuksen on vastattava laajuudeltaan ja sisällöltään 1 ja 2 momentissa säädetyn suunnittelutehtävän vaativuusluokkaa. (19.12.2024/897)*
>
> *Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä suunnittelutehtävän vaativuusluokan määräytymisestä sekä suunnittelutehtävässä edellytettävästä koulutuksesta. (19.12.2024/897)”*

2.2. Ympäristöministeriön vastine

Nykytila

Rakentamislaki

Rakentamislain (751/2023) 82§:n mukaan suunnittelutehtävät kuuluvat vaativuusluokkiin, joita ovat vähäinen, tavanomainen, vaativa, erittäin vaativa ja poikkeuksellisen vaativa vaativuusluokka. Vaativuusluokka määräytyy suunnittelutehtävän ja työnjohtotehtävän *arkkitehtonisten*, *toiminnallisten* ja *teknisten vaatimusten, rakennuksen ja tilojen käyttötarkoituksen, rakennuksen terveellisyyteen* ja *energiatehokkuuteen* liittyvien sekä *rakennusfysikaalisten ominaisuuksien, rakennuksen koon, rakennussuojelun sekä kuormitusten ja palokuormien, suunnittelu-, laskenta- ja mitoitusmenetelmien, kantavien rakenteiden vaativuuden ja ympäristöstä ja rakennuspaikasta aiheutuvien vaatimusten perusteella*. Tämän lisäksi voi suunnittelutehtävän vaativuusluokka olla poikkeuksellisen vaativa, jos jokin tarkoitetuista vaatimuksista tai ominaisuuksista on poikkeuksellinen. Samassa rakennushankkeessa voi olla eri vaativuusluokkiin kuuluvia suunnittelutehtäviä.

Rakentamislain 86 § mukaan rakennustyön työnjohtotehtävät jaetaan vaativuusluokkiin rakennuksen ja tilojen käyttötarkoituksen, rakennussuojelun, rakennuksen koon, rakennusfysikaalisten ja terveydellisten ominaisuuksien, kuormitusten ja palokuormien, suunnittelumenetelmien, kantavien rakenteiden vaativuuden, ympäristöstä ja rakennuspaikasta aiheutuvien vaatimusten sekä rakentamisolosuhteiden ja työnsuorituksessa käytettävien menetelmien sekä toteutuksen hiilineutraalisuuden perusteella. Vaativuusluokat ovat erittäin vaativa, vaativa, tavanomainen sekä vähäinen. Työnjohtotehtävän vaativuusluokka voi olla poikkeuksellisen vaativa, jos vaatimuksista tai ominaisuuksista on poikkeuksellinen. Samassa rakentamishankkeessa voi olla eri vaativuusluokkiin kuuluvia työnjohtotehtäviä.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädettiin rakentamisen suunnittelutehtävien vaativuusluokista ja niiden määräytymisperusteista yleisellä tasolla (41/2014). Uusi, 1.1.2025 voimaantullut *rakentamislaki* (751/2023) sisältää suunnittelutehtävien vaativuusluokat, suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimukset, rakennustyön johtotehtävien vaativuusluokat sekä säännökset vastaavan työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan kelpoisuusvaatimuksista.

VNA 1063/2024 vaativuusluokista

Valtioneuvoston asetus rakentamisen suunnittelutehtävien ja työnjohtotehtävien vaativuusluokkien määräytymisestä sekä tehtävissä edellytettävistä koulutuksista (1063/2024)[1] koskee tarkemmin suunnittelutehtävien vaativuusluokkien määräytymistä suunnittelualoittain. Asetuksessa säädetään luvuittain, milloin kunkin suunnittelualan suunnittelutehtävän vaativuusluokka määräytyy vähäiseksi, tavanomaiseksi, vaativaksi ja poikkeuksellisen vaativaksi. Asetusta sovelletaan suunnittelutehtäviin rakennussuunnittelussa, kantavien rakenteiden suunnittelussa, pohjarakenteiden ja kalliorakenteiden suunnittelussa, ilmanvaihdon suunnittelussa, kiinteistön vesi- ja viemärilaitteiston suunnittelussa, rakennusfysikaalisessa suunnittelussa, johon sisältyy myös kosteusvaurion korjaussuunnittelu, sekä akustiikan ja maisemarakentamisen

[1] https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2024/1063

suunnittelussa. Työnjohtotehtävien osalta asetusta sovelletaan vastaavan työnjohtajan, kiinteistön vesi- ja viemärilaitteiston rakentamisesta vastaavan työnjohtajan sekä ilmanvaihtolaitteiston rakentamisesta vastaavan työnjohtajan työnjohtotehtävässä. Asetuksessa suunnittelualakohtaiset ja työnjohtotehtävien vaativuusluokat ovat omina lukuinaan. Suunnittelu- ja työnjohtoalat kuuluvat rakentamisen laadun, terveellisyyden ja turvallisuuden kannalta keskeisimpiin rakentamisen tehtäviin.

Ennen rakentamislain pätevyystodistusmenettelyä suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyydet on arvioitu hankekohtaisesti ja paikallisesti rakennusvalvontaviranomaisten toimesta osana kelpoisuustarkastelua. Tämä kelpoisuustarkastelu on jokaisen hankkeen osalta tehty asiantuntijan toimittamilla selvityksillä koskien koulutusta ja kokemusta.

Asetus 1063/2024 tuli voimaan 1.1.2025. Se korvasi valtioneuvoston asetuksen rakentamisen suunnittelutehtävien vaativuusluokkien määräytymisestä (214/2015), ympäristöministeriön ohjeen rakentamisen työnjohtotehtävien vaativuusluokista ja työnjohtajien kelpoisuudesta YM4/601/2015, ympäristöministeriön ohjeen rakennusten suunnittelijoiden kelpoisuudesta YM2/601/2015 ja ympäristöministeriön ohjeen rakennusten suunnittelutehtävien vaativuusluokista YM1/601/2015.

Tarkemmin asetuksen 1063/2024 sisällöstä

3 § Tavanomainen rakennussuunnittelutehtävä

Rakennussuunnittelutehtävä on tavanomainen, jos suunniteltava rakennus on yksi- tai kaksikerroksinen ja kooltaan pienehkö, arkkitehtonisilta, teknisiltä ja toiminnallisilta vaatimuksiltaan tavanomainen eikä rakennuksen käyttötarkoituksesta, ympäristöstä tai rakennuspaikasta aiheudu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia.

Rakennussuunnittelutehtävä korjaus- ja muutostyössä on tavanomainen, jos korjaus- ja muutostyön arkkitehtoniset, tekniset ja toiminnalliset vaatimukset ovat tavanomaiset eikä rakennuksen ympäristöstä, rakennuspaikasta tai rakennuksen käyttötarkoituksesta tai ominaisuudesta aiheudu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia.

Pykälässä säädetään, milloin rakennussuunnittelutehtävä katsottaisiin tavanomaiseksi. Rakennussuunnittelutehtävä on tavanomainen pykälän 1 momentin perusteella, jos kyseessä on yksi- tai kaksikerroksi-sen ja pinta-alaltaan pienehkön rakennuksen suunnittelu edellyttäen, että rakennuksen arkkitehtoniset, tekniset ja toiminnalliset vaatimukset olisivat tavanomaiset eikä rakennuksen käyttötarkoituksesta, ympäristöstä ja rakennuspaikasta aiheudu rakennuksen suunnittelulle tavanomaisesta poikkeavia vaatimuksia.

Momentin 1 perusteella pinta-alaltaan pienehkönä pidetään rakennusta, jonka kerrosala on yleensä enintään 300 neliömetriä. Tyypillinen tavanomainen rakennussuunnittelutehtävä on esimerkiksi pientalon (omakotitalo tai rivitalo), pienehkön teollisuus-, varasto- tai ***maatalousrakennuksen*** tai yksittäinen vapaa-ajan rakennuksen tai saunarakennuksen suunnittelu. Rakennuksen ympäristöstä tai rakennuspaikasta ei yleensä aiheudu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia, jos esimerkiksi ympäristön rakennuskanta on harva ja rakennuspaikka on väljä sekä maastoltaan melko tasainen.

Pykälän 2 momentin mukaan korjaus- ja muutostyön rakennussuunnittelutehtävä on tavanomainen, jos korjaus- ja muutostyö ei vaikuta rakennuksen arkkitehtuuriin eikä merkittävästi teknisiin tai toiminnallisiin ominaisuuksiin eikä myöskään rakennuksen ympäristöstä, rakennuspaikasta tai rakennuksen käyttötarkoituksesta tai muusta ominaisuudesta aiheudu rakennuksen suunnittelulle erityisiä vaatimuksia. Nämä edellytykset eivät riipu korjattavan rakennuksen koosta tai käyttötarkoituksesta. Suunnittelutehtävä voi olla esimerkiksi pientalon tai ***maatalousrakennuksen peruskorjaus tai laajennus***.

4 § Vaativa rakennussuunnittelutehtävä

Rakennussuunnittelutehtävä on vaativa, jos:

1) suunniteltavassa rakennuksessa on enemmän kuin kaksi kerrosta tai rakennus on muuten kooltaan suuri;

2) suunniteltavan rakennuksen on täytettävä korkeat arkkitehtoniset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset käyttötarkoituksensa tai ominaisuuksiensa vuoksi;

3) rakennuksen ympäristöstä aiheutuu erityisiä vaatimuksia rakennuksen arkkitehtuurin sovittamiselle kaupunkikuvaan tai maisemaan; taikka

4) rakennuspaikasta aiheutuu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia.

Rakennussuunnittelutehtävä korjaus- ja muutostyössä on vaativa, jos korjaus- ja muutostyön arkkitehtoniset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset ovat korkeat tai rakennuksen ympäristöstä, rakennuspaikasta tai rakennuksen käyttötarkoituksesta tai ominaisuudesta aiheutuu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia.

Rakennussuunnittelutehtävä on vaativa minkä tahansa 1 momentin alakohdan perusteella.

Jos kyseessä on yli kaksikerroksisen tai muuten kooltaan suuren rakennuksen suunnittelu, on rakennussuunnittelutehtävä alakohdan 1 mukaan vaativa. Kooltaan suurena pidetään 1–2 -kerroksista rakennusta, jonka kerrosala ylittää yleensä 300 neliömetriä.

Alakohdan 2 perusteella rakennussuunnittelutehtävä on vaativa, jos rakennus on käyttötarkoitukseltaan sellainen, että sen on täytettävä ***korkeat arkkitehtoniset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset.*** Suunnitellaan esimerkiksi asuinkerrostalo, rivitalo tai niin sanottu. kaupunkipientalo, liike- tai toimistorakennus, koulu, päiväkoti, terveyskeskus, kirjasto, liikuntarakennus tai vaativa teollisuusrakennus. Suunnittelutehtävä on yleensä vaativa myös silloin, kun kohteessa on useampi kuin yksi käyttötarkoitus.

Alakohdan 3 mukaan rakennussuunnittelutehtävä on vaativa, jos rakennuksen ympäristö edellyttää rakennuksen arkkitehtuurin sovittamista kaupunkikuvaan tai maisemaan. Riippumatta suunniteltavan rakennuksen koosta tai käyttötarkoituksesta, rakennussuunnittelutehtävä on aina vaativa, jos rakennuksen ympäristöstä aiheutuu erityisiä vaatimuksia rakennuksen sovittamiselle ympäristöön ja maisemaan. Tällainen on tilanne, jos rakennus suunnitellaan esimerkiksi tiiviisti rakennetulle tai rakennustyyliltään yhtenäiselle alueelle. Näin ollen voi pientalonkin suunnittelutehtävä olla vaativa kohteen sijainnista johtuen. Rakennussuunnittelutehtävä on

vaativa myös, jos kohde sijoittuu esimerkiksi näkyvästi avoimeen kaupunkikuvaan tai maisemaan.

Rakennussuunnittelutehtävä on alakohdan 4 mukaan vaativa myös silloin, kun rakennuspaikasta aiheutuu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia. Rakennuspaikalla voi olla esimerkiksi erityisen vaihtelevat tai muutoin vaikeat maastonmuodot tai rakennuspaikkaan voi kohdistua vaikeita melu- tai muita ympäristöhaittoja. Rakennuspaikan asemakaavasta voi myös aiheutua erityisiä vaatimuksia suunnittelulle kuten suuri tonttitehokkuus tai uudisrakentamista ohjaava alueellinen säilyttämismääräys.

Pykälän 2 momentin mukaan korjaus- tai muutostyön rakennussuunnittelutehtävä on vaativa, jos korjaus- ja muutostyölle asetetut arkkitehtoniset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset ovat korkeat tai rakennuksen ympäristöstä, rakennuspaikasta tai rakennuksen käyttötarkoituksesta tai muusta ominaisuudesta aiheutuu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia. Nämä edellytykset eivät riipu rakennuksen koosta tai käyttötarkoituksesta. Vaativa rakennussuunnittelutehtävä voi olla esimerkiksi toimistorakennuksen peruskorjaus ja laajennus tai pientalon muuttaminen päiväkodiksi. Yleensä kun suunnitellaan rakennuksen pääkäyttötarkoituksen muutos, on rakennussuunnittelutehtävä vaativa.

Rakennuksen ominaisuuksista aiheutuu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia esimerkiksi silloin, kun korjaus- tai muutostyö kohdistuu suojeltuun rakennukseen. Suojellulla rakennuksella tarkoitetaan maankäyttö- ja rakennuslain nojalla annetuilla asema-, yleis- tai maakuntakaavoilla suojeltuja taikka muun lain tai asetuksen nojalla suojeltuja rakennuksia. Rakennussuunnittelutehtävä on tällöin vaativa, vaikka korjaus tai muutos ei vaikuta suojeltuihin ominaispiirteisiin; esimerkiksi suunnitellaan sisätilojen korjaus- tai muutostyö rakennuksessa, jonka julkisivut on suojeltu.

Keskeistä yllä esitetyn osalta on, että rakentamislain sääntely vaativuusluokkien osalta pohjautuu lähtökohtaisesti aiemmin voimassa olleeseen sääntelyyn ja ohjeistukseen, sekä alalla vallinneisiin vakiintuneisiin käytäntöihin.

Ympäristöministeriö katsoo, että MTK ry:n ehdotus ei muuta asiallisesti 82 §:n sisältöä eikä sen vuoksi kannata ehdotettua muutosta.